

SİĞİR TÜBERKÜLOZU YÖNETMELİĞİ

Yayımlandığı Resmi Gazetenin Tarihi : 09/11/1978

Yayımlandığı Resmi Gazetenin Sayısı: 16458

Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı

Bu Yönetmelik Hayvan Sağlık Zabıtası Tüzüğü'nün (Nizamnamesinin) 215-217-226 ncı maddelerine göre düzenlenmiştir.

Madde 1 - Hayvan Sağlık Zabıtası Kanununun 49 ncü maddesine ve bu Kanuna ait H. S. Z. Tüzüğüne göre (Tüberkülin) uygulanacak hayvanlar önce klinik bir muayeneden geçirilecektir. Bu muayeneler aşağıdaki sıraya göre yapılır.

A - Akciğer Tüberkülozu : Bu muayene hayvan istirahatatta iken yapılır. Ağız ve burun kapatılarak teneffüs kesilir, sonra serbest bırakılarak akciğer sesleri dinlenir (Oskulte) soğuk ve başka etkilere bağlanmayan ve bronşit ve pneumoni'ler dışında her iki akciğer de sınırlı yada yaygın hırıltılı seslerle zayıf, kısa, kuru ve ağırlı öksürük ile, gene başka nedene bağlanamayan ve zaman zaman görülen meteorizm, devamlı yada inip çıkan ateş (fievr) ve prescapular lenf yumrularının şişmesi, akciğer tüberkülozundan;

B - Meme Tüberkülozu : Bir veya birkaç meme bölmesinin sertleşmesi ve ağrısız şişmesi, meme lenf yumrularının sertleşip şişmesi, sütün yeşilimtrak sarı renkte görülüşü ve peynirleşmiş bir tortunun varlığı meme tüberkülozundan;

C - Dölerme Organları Tüberkülozu : Bulaşık yavru atmalar dışında görülen, cerahatli, sümüksel, kokusuz vagina akıntıları, precrural lenf yumrularının şişmesi, kornea uterilerin ve oviduktus'ların sertleşmesi, östrasyon, nimfomani ve kısırlık, dişi dölerme organları tüberkülozundan,

Epididimis'in sert ve ağırlı şişmesi, daha sonra testis'lerin şişerek epididimis ile bir kitle haline gelmesi erkek dölerme organı tüberkülozundan,

D - Barsak Tüberkülozu : Başka hiçbir sebebe bağlanamayan sürekli ishal ve mezenterial lenf yumrularının şişip sertleşmesi barsak tüberkülozundan;

E - Eklem ve Göz : Eklemlerde ve gözlerde görülen şişlikler bu organların tüberkülozundan;

F - Beyin Zarları Tüberkülozu : Korku, reflekslerin artışı, düzensiz yürüyüş, kas titremeleri, bazı kasların kasılması ve boynun sertleşmesi konvulziyon, paraliz beyin zarları tüberkülozundan şüpheliyi çeker.

Madde 2 - Birinci maddede yazılı belirtilen hepsinin veya bir kısmının görülmesi halinde hayvan tüberkülozdan şüpheli olarak izole edildikten sonra, belirtileri göstermeyen hayvanlar izole edilmeden tüberkülin uygulamasına alınır.

Madde 3 - İzole edilen şüpheli hayvanlar sağlamlarla temas ettirilmez ve bunlara ait malzeme sağlamlarda kullanılmaz. Sulamaları aynı yalak ve kovalardan yapılmaz.

Madde 4 - İzole edilen ineklerin sütleri ayrı kaplara sağılır ve her sağımdan sonra bu kaplar temizlenerek dezenfekte edilir.

Madde 5 - Meme tüberkülozundan başka organların tüberkülozundan izole edilen ineklerin memelerinde görülecek her türlü hastalık belirtisini hayvan sahibi Veteriner örgütüne bildirmek zorundadır.

Madde 6 - Veteriner örgütü, tüberkülozdan şüpheli olarak izole edilen ineklerle ve bunların sütleriyle hastalığın insanlara bulaşabileceğini hayvan sahiplerine bildirmeğe mecburdur.

Madde 7 - İzole edilen ineklerin yavruları doğumlarından 24 saat sonra analarından ve salim hayvanlardan ayrı bir yerde izole edilerek kaynatılmış sütle beslenir. Meme tüberkülozundan şüpheli veya meme tüberkülozlu ineklerin sütleri hiç kullanılmaz, böyle ineklerin buzağuları meme tüberkülozu belirtisi göstermeyen ineklerin kaynatılmış sütü ile beslenir.

Madde 8 - Tüberkülozdan hasta ve şüpheli hayvanların sütlerinin tabi olacağı işlemler:

A - Klinik muayene sonucu meme tüberkülozu dışındaki, diğer organ veya organların tüberkülozundan şüpheli olarak izole edilen hayvanlarla, tüberkülin uygulayarak tüberkülozlu olduğu anlaşılan hayvanların kesimlerine kadar geçecek süredeki sütleri kaynatılmadan tüketime sunulamaz.

B - Klinik muayenede meme tüberkülozundan şüpheli dahi olsa bu hayvanların sütleri tüberkülin tatbikatının sonucuna kadar Hayvan Sağlık Zabıtası Nizamnamesindeki esaslara göre dezenfektanlarla zararsız hale getirilerek yok edilir.

C - Gerek A fıkrasında belirtilen sütleri kaynatılması ve gerekse B fıkrasında açıklanan sütlerin dezenfektanlarla zararsız hale getirildikten sonra yok edilmesi Resmi Veteriner Hekimlerin kontrolü altında Zabıtaca veya Resmi Veteriner Hekimin tensip edeceği bir memur nezaretinde yapılır.

Madde 9 - Tüberkülozda Marazi Madde Alma ve Gönderme Tekniği :

Tüberküloz veya tüberkülozdan şüpheli hayvanlarda bakteriyolojik muayene için marazi madde alınması gerektiği hallerde aşağıda belirtildiği gibi alınır ve laboratuvara gönderilir.

A - Marazi madde almak için kullanılacak alet ve malzemeler ile marazi madde göndermede kullanılan kaplar her kullanılıştan önce sterilize edilir.

B - Akciğer tüberkülozunda öksürüğü takiben yutağa gelecek balgam ya özel kaşıklar veyahut el sokulmak veya bronşlara özel püsküllü fırçalar sokulmak suretiyle alınır.

C - Meme tüberkülozunda memeler kaynatılmış ılık sabunlu su ile iyice yıkanır, % 70 alkolle ayrıca silinerek dezenfekte edilir ve steril pamuk veya steril bezle kurutulur, sonra hastalıklı meme, elleri dezenfekte edilmiş kimse tarafından 4 - 5 çekim sağıldıktan sonra kalan süttten 100 cc. alınır, eğer hasta veya hastalıktan şüpheli memeden bu miktar süt alınması mümkün olmazsa aynı şekilde diğer meme bölümlerinden sağılacak sütlerle 100 cc. 'ye tamamlanır.

Alınan bu süt laboratuvar muayenesi için uzak bir yere gönderilecekse bozulmasını önlemek üzere 100 cc. süte yarım gram asit borik ilave edilir.

D - Uterus Tüberkülozunda :

Uterus tüberkülozu şüphesi halinde önce vulva ve civarı sıcak su ve sabunla yıkanır ve steril pamuk veya beze emdirilmiş % 70 alkolle dezenfekte edilir, sonra özel steril bir kaşık veya pipetle akıntı doğrudan doğruya vagenden alınır. Eğer vagen akıntısını bir defa'da almak mümkün olmaz ise işlem tekrar edilir. Vagen akıntısının alınması esnasında bir el Rektuma sokulup tazyik edilerek akıntının çoğaltılarak alınması kolaylaştırılır.

Vagen akıntısını almak için steril şartlarda tel veya çöpe bağlı ve gazlı beze sarılı pamuk tampondan (eküviyondan) da faydalanılır.

Madde 10 - Tüberkülin Uygulama ve Değerlendirilmesi :

Bu test için PPD (Purifiye Protein Derivatives) mammalian ve PPD avian tüberkülinler uygulanır ve karşılaştırmalı olarak değerlendirilir.

Doz : PPD mammalian ve PPD avian tüberkülinler bir aylıktan itibaren her yaştaki sığıra 0.1 mi. intradermal olarak enjekte edilir. Gebe ineklere doğumdan 15 gün öncesine kadar veya doğurmasından 15 gün sonra uygulanır.

Madde 11 - Gerekli araç ve gereçler :

0.1 mi. taksimatlı sterilize edilmiş şırınga, deri içi iğneleri, kompas (tercihan kadranlı), eğri makas, pamuk ve alkol.

Madde 12 - Tüberkülinlerin korunması ve dayanma süresi :

Tüberkülinler; tercihan buzdolabında + 4 °C de veya serin ve karanlık yerde tutulur. Dayanma süresi bir yıldır. Kısmen kullanılmış şişelerde kalan tüberkülinler ertesi gün kullanılmaz.

Madde 13 - Testin yapılması :

A - En iyi uygulama yeri boynun iki tarafındaki orta kısımdır. Başa yakın kısmın çok duyarlı, omuza yakın kısmın ise az duyarlı olması nedeniyle reaksiyonlar yanıltıcı olabilir.

Bu sebeple boynun orta kısmında ve boynun alt, üst kenarlarından bir el genişliği uzaklığında ortalama 12 x 6 cm. boyutlarındaki bölgenin derisi zedelenmeyecek şekilde kılları kırpılır.

B - El ile deride bir kıvrım yapılarak her iki tüberkülinin uygulama yerindeki derinin normal kalınlıkları kompasla ayrı ayrı ölçülerek çizelgedeki yerlerine yazılır. PPD avian tüberkülin kırpılan yerin üst kısmına, PPD mammalian tüberkülin ise kısmına enjekte edilir. İki tüberkülinin enjeksiyon yeri arasında yaklaşık olarak 8 cm. kadar bir aralık olmalıdır.

Daha sonraki testler boynun kullanılmayan tarafına yapılacağı için ilk testin yapıldığı boyun tarafı da reaksiyon çizelgesine yazılır.

C - Enjeksiyon yerinde mercimek büyüklüğünde bir şişliğin olması gerekir. Şayet şişlik görülmez veya tüberkülinin tamamının deri içine enjekte edildiğine dair bir şüphe hasil olursa, test boyunun diğer tarafındaki bölgeye yeniden uygulanır.

Madde 14 - Testlerin Okunuşu :

A - Testlerin sonucu enjeksiyondan 72 saat sonra okunur.

B - Önce lokal reaksiyon (ağrı, duyarlılık, sıcaklık ve şişkinlikle karakterize ödem) dikkatle muayene edildikten sonra deri kalınlıkları kompasla ölçülerek çizelgedeki yerlerine yazılır.

C - Her iki tüberkülinin uygulama yerinde veya bunlardan birisinde meydana gelen deri kalınlaşması:

1) 3 mm'ye kadar (3 mm hariç) olursa reaksiyon MENFİDİR.

2) 3-4 mm. (4 mm. hariç) arasında ise reaksiyon ŞÜPHELİDİR.

3) 4 mm. veya daha fazla ise reaksiyon MÜSBETTİR.

Madde 15 - Reaksiyonların Değerlendirilmesi ve Verilecek Karar :

P.P.D. Mammalian ve P.P.D. Avian uygulamasından 72 saat sonra hayvanda her iki tüberküline karşı alınabilecek müsbet, şüpheli, menfi reaksiyonlara göre aşağıda A, B, C, D, E, F, G, H, İ gruplarında belirtilen 9 olasılıktan birisi ile karşılaşılabacaktır.

Ancak, bu dokuz olasılığın her birinden P.P.D. Mammalian ve P.P.D. Avian uygulanan yerlerdeki deri kalınlaşmaları gene aşağıda ayrı ayrı yapılan açıklamalar çerçevesinde karşılaştırılmak suretiyle hayvanın Tüberküloz yönünden müsbet, şüpheli, menfi olduğuna, Paratüberküloz yönünden ise şüpheli veya menfi olduğuna karar verilir.

Paratüberküloz yönünden şüpheli olanların müsbet veya menfi mi oldukları hususundaki karar ise hayvanın 2 aylık izolasyonu sonunda Serolojik muayene ve Johnin uygulama sonuçları dikkate alınarak Ek Madde de belirtilen esaslar dahilinde verilir.

DOKUZ OLASILIĞIN AYRI AYRI DEĞERLENDİRİLMESİ

A - Her iki tüberküline de müsbet reaksiyon alındığında,

a) Mammalian tüberkülin uygulanan yerdeki deri kalınlaşması avian tüberkülin uygulanan yerdeki deri kalınlaşmasından daha fazla ise,

1 - İki deri kalınlaşması arasındaki fark 4 mm veya daha fazla ise hayvan tüberkülozla kabul edilir.

2 - İki deri kalınlaşması arasındaki fark 4 mm'den az ise hayvan tüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

b) Her iki deri kalınlaşması eşit ise hayvan tüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

c) Mammalian tüberkulin uygulanan yerdeki deri kalınlaşması Avian tüberkulin uygulanan yerdeki deri kalınlaşmasından az ise hayvan paratüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

B - Mammalian tüberküline müsbet, avian tüberküline şüpheli reaksiyon alındığında;

a) İki deri kalınlaşması arasındaki fark 4 mm veya daha fazla ise hayvan tüberkülozlu kabul edilir.

b) İki deri kalınlaşması arasındaki fark 4 mm'den az ise hayvan tüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

c - Mammalian tüberküline müsbet, avian tüberküline menfi reaksiyon alındığında,

a) İki deri kalınlaşması arasındaki fark 4 mm veya daha fazla ise hayvan tüberkülozlu kabul edilir.

b) İki deri kalınlaşması arasındaki fark 4 mm'den az ise hayvan tüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

D - Mammalian tüberküline şüpheli, avian tüberküline müsbet reaksiyon alındığında hayvan paratüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

E - Her iki tüberküline de şüpheli reaksiyon alınmışsa,

a) Mammalian tüberkulin uygulanan yerdeki deri kalınlaşması avian tüberkulin uygulanan yerdeki deri kalınlaşmasından daha fazla ise hayvan tüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

b) Her iki deri kalınlaşması eşitse yani fark sıfır ise hayvan tüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

c) Mammalian tüberkulin uygulanan yerdeki deri kalınlaşması avian tüberkulin uygulanan yerdeki deri kalınlaşmasından az ise hayvan paratüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

F - Mammalian tüberküline şüpheli, avian tüberküline karşı menfi reaksiyon alınmışsa:

Hayvan tüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

G - Mammalian tüberküline menfi, avian tüberküline müsbet reaksiyon alınmışsa;

Hayvan paratüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

H - Mammalian tüberküline menfi, avian tüberküline şüpheli reaksiyon alınmışsa:

Hayvan paratüberkülozdan şüpheli kabul edilir.

İ - Her iki tüberküline de menfi reaksiyon alınmışsa:

Hayvan tüberküloz ve paratüberkülozdan menfi kabul edilerek sürüye iade edilir.

Tüberküloz bakımından müsbet kabul edilen sığırlar : Hayvan Sağlık Zabıtası Kanunu ve Nizamnamesi esasları dahilinde işlem yapılarak kesime tabi tutulurlar ve hastalığın ihbarı ilgili makamlara gönderilir.

Tüberküloz bakımından şüpheli kabul edilen sığırlar ise izole edilerek 2 ay sonra 16 ncı madde esaslarına göre işleme tabi tutulurlar.

Tüberkolüz ve paratüberküloz yönünden ilk uygulamada menfi oldukları tespit edilen sığırlar : Sürüye iade edilirler.

Madde 16 - PPD mammalian ve PPD avian tüberkülinlerin ilk uygulama ve değerlendirme sonuçlarına göre tüberküloz bakımından şüpheli kabul edilen hayvanlar 2 ay süre ile izole edilir ve bu izolasyon süresi sonunda 2 nci defa PPD mammalian ve PPD avian tüberkülin uygulamasına tabi tutulurlar. Sonuçları ise aşağıda açıklandığı şekilde değerlendirilerek hayvan hakkında karar verilir.

A - PPD mammalian tüberkülin uygulama yerindeki deri kalınlaşmasının 3 mm veya daha fazla olduğu hallerde:

1 - PPD mammalian tüberkülin uygulama yerindeki deri kalınlaşması PPD avian tüberkülinin uygulama yerindeki deri kalınlaşmasından daha fazla ise hayvan tüberkülozlu kabul edilir, 15 nci madde sonunda açıklanan tüberkülozlu hayvanlara uygulanan işlemlere tabi tutulur.

2 - Her iki tüberkülinin uygulama yerindeki deri kalınlaşmaları eşitse (fark sıfır ise) hayvan tüberkülozlu kabul edilir, 15 nci madde sonunda açıklanan tüberkülozlu hayvanlara uygulanan işlemlere tabi tutulur.

3 - PPD avian tüberkülinin uygulama yerindeki deri kalınlaşması PPD mammalian tüberkülinin uygulama yerindeki deri kalınlaşmasından fazla ise hayvan paratüberkülozdan şüpheli kabul edilerek izolasyonun devamı tavsiye edilir ve paratüberkülozla ilgili ek madde uygulanır.

B - PPD mammalian tüberkülinin uygulama yerindeki deri kalınlaşması 3 mm'den daha az olduğu hallerde;

1 - PPD avian tüberkülinin uygulama yerindeki deri kalınlaşması 3 mm veya daha fazla ise (yani kalınlaşma avian uygulanan yerde daha fazla ise) hayvan paratüberkülozdan şüpheli kabul edilerek izolasyonun devamı tavsiye edilir ve paratüberkülozla ilgili Ek Madde uygulanır.

2 - Kalınlaşma her iki tüberkülin uygulanan yerde de 3 mm'den az ise hayvan tüberküloz ve paratüberkülozdan salim kabul edilir.

Ek Madde: Hayvan sağlık zabıtası kanununa dahil olmayan fakat önemli bir yetiştirme hastalığı olan paratüberkülozdan şüpheli kabul edilen hayvanların tabi tutulacağı işlemler :

(15 ve 16 A-3, 16 B-1 maddelerine göre paratüberküloz bakımından şüpheli kabul edilen hayvanların son tüberkülin uygulanmasından itibaren iki aylık izolasyonundan sonra, kanları alınarak paratüberküloz bakımından muayenesi için laboratuvara (şimdilik Ankara - Etlik Veteriner Kontrol ve Araştırma Enstitüsüne) gönderilir. Kan alma işleminden sonra, iki ay

evvel PPD mammalian ve PPD avian tüberkulinlerin uygulandığı boynun bu defa öbür tarafına PPD johnin uygulanır.

PPD johnin, aynen PPD mammalian ve PPD avian tüberkulinlerde olduğu gibi 0.1 ml. İntradermal enjekte edilir. Gerek uygulamadan önce ve gerekse uygulamadan 72 saat sonra PPD johninin uygulandığı yerin deri kalınlığı ölçülür ve reaksiyon sonucu bu yönetmeliğin 14 -C maddesindeki esaslara göre müsbet, şüpheli veya menfi şeklinde yorumlanır.

Değerlendirme serolojik yoklama sonucu da öğrenilerek şöyle yapılır.

A- PPD johnin veya serolojik yoklamanın herhangi birisinin dahi müsbet reaksiyon olması halinde hayvan paratüberkülozlu kabul edilir.

B- 1 - PPD johnin veya serolojik yoklamanın herhangi birisinin dahi şüpheli reaksiyon vermesi halinde hayvanın paratüberkülozdan şüpheli durumu devam eder. Aşağıdaki B 2 maddesi uygulanır.

2- Yukarıdaki ek B-1 maddesine göre paratüberkülozdan şüpheli olduğu anlaşılan hayvanın tekrar iki aylık izolasyonuna devam edilir. İki ay sonunda yine kanı alınıp paratüberküloz bakımından muayenesi için laboratuvara gönderilir ve kan alma işleminden sonra tekrar PPD johnin uygulanır. Sonuç yukarıdaki ek A ve ek B-1 maddelerinde belirtilen gibiyse hayvan paratüberkülozlu kabul edilir. Gerek PPD johnin sonucu, gerekse serolojik yoklama sonucu menfi ise aşağıdaki ek C maddesine uygun karar verilir.

C- PPD johnin ve serolojik yoklama sonucu her iki reaksiyon da menfi ise hayvan paratüberküloz bakımından menfidir. Daha önceki PPD tüberkulin uygulamalarında mammalian ve avian tüberkulinlere karşı görülen müsbet veya şüpheli reaksiyonların kuş tipi tüberküloz veya aspesifik mikobakteri enfeksiyonlardan ileri geldiği kanısına varılarak hayvan sürüye iade edilir.

Madde 17 - İçinde tüberkülozlu hayvanların bulunduğu sürüler için uygulanacak işlem :

İçinde tüberkülozlu hayvan tesbit edilen sürüler enfekte kabul edildiğinden bunlar hakkında Hayvan Sağlık Zabıtası Kanunu ve Nizamnamesinin ilgili hükümleri uygulanır ve iki ayda bir bu sürüdeki sığırlar tüberkulin testlerine tabi tutulurlar. Son iki muayenede sürüde tüberkülozdan müsbet veya şüpheli hayvan çıkmazsa sürü salim kabul edilerek 6 ayda veya yılda bir defa sistematik olarak tüberkulin testlerine tabi tutulur.

Madde 18 - PPD mammalian, PPD avian tüberkulinler ve PPD johnin uygulama sonuçları örnek çizelgelere uygun şekilde düzenlenip uygulayanlar tarafından imza edilerek İl Veteriner İşleri Müdürü tarafından tasdik edilir ve bekletilmeden, incelenmek üzere 3 nüshası Bakanlığa (Veteriner İşleri Genel Müdürlüğüne) gönderilir. Bakanlıkça yapılacak son incelemeden sonra uygunluğu tasdik edilen çizelgelerin biri bilgi için kurumun bağlı olduğu Genel Müdürlüğe, diğeri gerekleri yapılmak üzere İlgili Valiliğe veya kuruma gönderilir. Bir nüshası da Bakanlıktaki dosyasına konulur.

Madde 19 - Bu yönetmelik Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı Sağlık Müşavere Kurulunun 3.10.1978 günü toplantısında kabul edilmiştir.

Madde 20 - Yönetmelik Resmi Gazetede yayımlandığı tarihten itibaren yürürlüğe girer.

Madde 21 - 1.3.1932 gün ve 301 sayılı Sığır Tüberkülozu Talimatnamesi ile bunun bazı maddelerini değiştiren 6.1.1940 gün ve 221 sayılı ek talimatname ve 15.7.1975 gün ve 15296 sayılı Resmi Gazetede yayınlanıp 1.1.1976 tarihinden itibaren yürürlüğe giren 17.4.1975 gün ve 10 sayılı "PPD Mammalian ve Avian Tberklinlerin intradermik olarak mukayeseli uygulama yöntemleri ve reaksiyon sonuçlarına göre yapılacak işlemlere ait Yönetmelik" bu yönetmeliğin yayımlanış tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmışlardır.

Madde 22 - Bu yönetmelik hükümlerini Gıda-Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.